Маріупольський театр в роки німецької окупації. Частина 1.

https://mrpl.city/blogs/view/mariupolskij-teatr-v-roki-nimetskoi-okupatsii-chastina-1

07 жовтня 2018, неділя

Автор: **Ольга Демідко (Маріуполь)**

Автор: **MRPL.CITY**

Минуле театрального мистецтва Маріуполя має своєрідну історичну долю. Протягом століть маріупольці вносили свою частку в скарбницю української театральної культури. Найменш дослідженою на сьогодні залишається історія професійного й аматорського театру на теренах Маріуполя періоду німецької окупації. До 75 річниці визволення Маріуполя від нацистських загарбників я вирішила висвітлити розвиток *театральної культури Маріуполя під час німецької окупації*. Оскільки матеріалу виявилося багато, він буде розділений на *2 частини*. Відомості стосовно формування і розвитку театрального мистецтва Маріуполя у 1941 - 1943 рр. вдалося зібрати завдяки тогочасній періодичній пресі та працям українських істориків *В. Гайдабури і Д. Титаренка*.

До війни на теренах Північного Приазов'я діяли Маріупольський російський музично-драматичний театр, обласний Державний грецький театр та численні аматорські театральні й мистецькі гуртки. З перших днів війни в театрі була створена фронтова бригада, яка виступала перед призовниками, пораненими радянськими воїнами. 6 жовтня 1941 р. працівники Маріупольського театру приготувалися до евакуації. Небагатьом акторам, серед них головному режисеру А. Ходиреву і актору М. Рулеву, вдалося виїхати з міста.

Читайте також: *Драматический театр Мариуполя открыва-*

ет сезон[1]

В умовах окупації 16 листопада 1941 р. у Маріуполі відкрився перший театральний сезон. 9 березня 1942 р. у Маріупольському міському театрі відбувся великий концерт, присвячений пам'яті Т. Шевченка. З нагоди дня народження Великого Кобзаря театру було присвоєно його ім'я. Діяльність ***Маріупольського музично-драматичного театру ім. Т. Шевченка*** висвітлюється на шпальтах окупаційної преси – *«Маріюпільської газети»*.

МАРІЮПІЛЬСЬКА ГАЗЕТА

Вівторок 10

Шевченко — наш національний поет

Тарас Шевченко (1814—1861)

Заснування в місті професійного театру в період окупації стало результатом впливу кількох важливих чинників: пропагандистські міркування; прагнення окупаційних властей створити умови для відпочинку військовослужбовців вермахту та намагання місцевого населення знайти додаткове джерело засобів для існування завдяки праці в культурницьких інституціях. Разом з тим, незалежно від причин перебування на окупованій території, місцева інтелігенція як примусово, так і за добровільним вибором заради

[1] Драматический театр Мариуполя открывает сезон, Анастасія Папуш, mrpl.city, 26.09.2018, https://mrpl.city/news/view/dramaticheskij-teatr-mariupolya-otkryvaet-sezon

виживання вимушена була йти на співпрацю з гітлерівською адміністрацією.

Серед маріупольських акторів були досить кваліфіковані особи з великим досвідом роботи у театральних установах. Наприклад, директор Маріупольського театру *Андрій Ірій (Авраменко)* пройшов велику школу акторської та режисерської роботи, зокрема в колективі, очолюваному Лесем Курбасом. Художній керівник і актор театру *Володимир Волгрик* до війни працював у Чернігівському театрі, здобув звання заслуженого артиста республіки. Головним режисером у театрі працював І. Тяк, режисери – С. Зав'ялова, В. Волгрик, головний художник театру – *А. Федоров*, балетмейстер – *К. Вольська*.

У Маріупольському театрі ім. Т. Шевченка влаштовувалися вечори пам'яті українських письменників, поетів, композиторів. Так, до святкування 129 роковин з дня народження Тараса Григоровича Шевченка дирекція театру підготувала вечір пам'яті великому українському поету. До програми свята увійшли: доповідь про творчість Т. Шевченка; літературно-музичний монтаж; концерт. При театрі працювали німецькі композитори, які «рекомендували» до постановки п'єси українських та німецьких авторів. Проводилася добре продумана і спланована агітаційно-пропагандистська робота серед населення антирадянського й пронімецького змісту. Часто в театрі влаштовували народні читання, публічні лекції, на яких обговорювалися враження про Німеччину та переваги працевлаштування в Німеччині.

Дирекцію міського театру зобов'язали створити бригаду артистів для виступу на фронті перед німецькими солдатами та українськими добровольцями. У програму були включені українська народна музика, танці, українські та німецькі пісні. Як повідомляв редактор «Маріюпільської газети» О. Озівський,

> *«бригада під керівництвом актора пана Ягупова побувала в м. Юзівці, Морфинському, Федірівці та в багатьох інших місцевостях. У складі гастрольної групи:*

артисти-бояністи Соловйов та Серебряков, балерини, солісти-співаки та інші. За 25 днів відбулося понад 30 концертів, на яких було близько 15 000 німецьких вояків. Скрізь, де відбувались концерти, глядачі дуже тепло приймали виступ акторів. Вояки з великою зацікавленістю знайомились з українським мистецтвом, прохаючи акторів ще приїздити до них».

Виконуючи як окупаційну повинність обслуговування німецької армії, водночас театр мав можливість орієнтувати свою духовну енергію на контакти з власним народом. На думку вченого-мистецтвознавця В. Гайдабури, український театр періоду окупації, використовуючи легітимне становище для найширшого спілкування із цивільним населенням, узяв на себе функції мистецького механізму самозбереження національних традицій.

Читайте також: *Театральному искусству Мариуполя 140 лет: о творчестве и достижениях актеров драмтеатра*[2]

Відновив роботу театр ляльок, де ставилися вистави за казками Г. Андерсена, В. Гауфа, братів Ґрімм та ін. Так, наприкінці травня 1942 р. у приміщенні театру ім. Т. Шевченка відбулася перша вистава дитячого лялькового театру за казкою Ганса Крістіана Андерсена «Свинопас». Якщо в міському театрі йшов вечірній спектакль, то квитки на нього служили пропуском, оскільки комендантська година не скасовувалася.

Майже кожну прем'єру театру супроводжувала стаття місцевого журналіста-критика. Як свідчать відгуки в пресі, програми вистав, гра акторів, музик, праця диригентів і балетмейстерів викликала схвальні відгуки як цивільного населення, так і окупантів. Присутність німців – європейського глядача, обізнаного з мистецтвом, – орієнтувала театри на посилену відповідальність за резуль-

[2] Театральному искусству Мариуполя 140 лет: о творчестве и достижениях актеров драмтеатра, Яна Іванова, mrpl.city, 26.03.2018, https://mrpl.city/news/view/teatralnomu-iskusstvu-mariupolya-140-let-o-tvorchestve-i-dostizheniyah-akterov-dramteatra-foto

тати своєї праці. Перед прем'єрою спектаклю «Наймичка» у місцевій періодиці зазначалось, що режисер вистави В. Волгрик додав до п'єси спеціальну музику, також багато пісень і танців. Не зважаючи на відсутність матеріалів, художник А. Федоров приготував декорації, що мають відбити побут часу, коли відбувались події, наведені в п'єсі. У цілому вистава «Наймичка» І. Карпенка-Карого приємно зворушила глядачів.

Маріупольський театр ім. Т. Шевченка працював дуже активно. 5 липня 1942 р. відбувся балетний концерт. Через декілька днів «Маріюпільська газета» відгукнулася на цю подію статтею. Переповівши в загальних рисах зміст концерту, автор публікації зазначив: *«Публіка з захопленням прийняла новий концерт»*. Цікавими були акробатні вистави з дуже вдалими світловими ефектами та кілька концертних і оркестрових номерів.

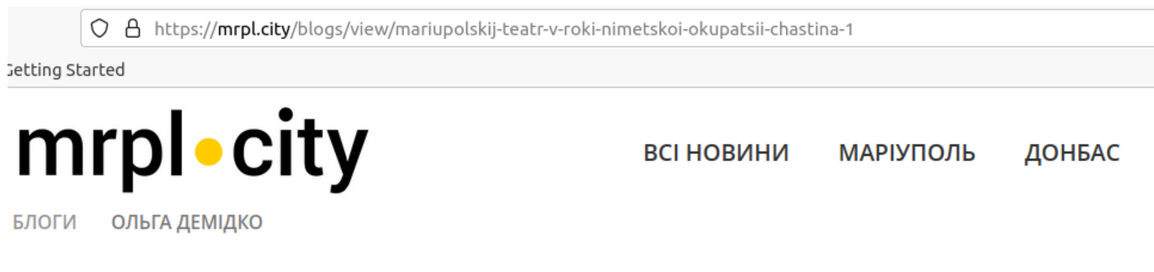
Репертуар Маріупольського музично-драматичного театру ім. Т. Шевченка складався переважно з народно-побутових вистав, що виконувалися здебільшого українською мовою. Всього за час окупації відбулося 18 вистав. Найбільш популярні твори, що виконувалися на сцені театру: *«Синочок»*, *«Наталка Полтавка»*, *«Сватання на Гончарівці»*, *«Пошились у дурні»*, *«Наймичка»*, *«Маруся Богуславка»*, *«Ревізор»*, *«Рожеве павутиння»*, *«Безприданниця»*, *«Вій» «Біда від ніжного серця»*, *«Закрита вистава»*, *«Підступність і кохання»*. Виходячи з репертуару, можна зробити висновок, що працівники театру, прилаштовуючись до умов окупанта, водночас формували український національно-культурний простір...

Читайте також: *Серце культурного життя Маріуполя*[3] [4]

[3]Серце культурного життя Маріуполя, Ольга Демідко, mrpl.city, 09.10.2017, https://mrpl.city/blogs/view/sertse-kulturnogo-zhittya-mariupolya

[4]Internet Archive: https://archive.org/details/09_10_2017.olga_demidko.mrpl_city.serce_kulturnogo_zhyttja_mariupolja

Скріншот - Оригінал

Маріупольський театр в роки німецької окупації. Частина 1.

07 жовтня 2018 в 06:54

Минуле театрального мистецтва Маріуполя має своєрідну історичну долю. Протягом століть маріупольці вносили свою частку в скарбницю української театральної культури. Найменш дослідженою на сьогодні залишається історія професійного й аматорського театру на теренах Маріуполя періоду німецької окупації. До 75 річниці визволення Маріуполя від нацистських загарбників я вирішила висвітлити розвиток *театральної культури Маріуполя під час німецької окупації.* Оскільки матеріалу виявилося багато, він буде розділений *на 2 частини.* Відомості стосовно формування і розвитку театрального мистецтва Маріуполя у 1941 –1943 рр. вдалося зібрати завдяки тогочасній періодичній пресі та працям українських істориків *В. Гайдабури і Д. Титаренка.*

До війни на теренах Північного Приазов'я діяли Маріупольський російський музично-драматичний театр, обласний Державний грецький театр та численні аматорські театральні й мистецькі гуртки. З перших днів війни в театрі була створена фронтова бригада, яка виступала перед призовниками, пораненими радянськими воїнами. 6 жовтня 1941 р. працівники Маріупольського театру приготувалися до евакуації. Небагатьом акторам, серед них головному режисеру А. Ходиреву і актору М. Руліву, вдалося виїхати з міста.

Читайте також: Драматический театр Мариуполя открывает сезон

В умовах окупації 16 листопада 1941 р. у Маріуполі відкрився перший театральний сезон. 9 березня 1942 р. у Маріупольському міському театрі відбувся великий

Маріюпільська газета

Шевченко—наш національний поет

(1)

театрі була створена фронтова бригада, яка виступала перед призовниками, пораненими радянськими воїнами. 6 жовтня 1941 р. працівники Маріупольського театру приготувалися до евакуації. Небагатьом акторам, серед них головному режисеру А. Ходиреву і актору М. Рулеву, вдалося виїхати з міста.

Читайте також: Драматический театр Мариуполя открывает сезон

МАРІЮПІЛЬСЬКА ГАЗЕТА

Шевченко—наш національний поет

Тарас Шевченко (1814—1861)

В умовах окупації 16 листопада 1941 р. у Маріуполі відкрився перший театральний сезон. 9 березня 1942 р. у Маріупольському міському театрі відбувся великий концерт, присвячений пам'яті Т. Шевченка. З нагоди дня народження Великого Кобзаря театру було присвоєно його ім'я. Діяльність ***Маріупольського музично-драматичного театру ім. Т. Шевченка*** висвітлюється на шпальтах окупаційної преси – *«Маріюпільської газети»*.

Заснування в місті професійного театру в період окупації стало результатом впливу кількох важливих чинників: пропагандистські міркування; прагнення окупаційних властей створити умови для відпочинку військовослужбовців вермахту та намагання місцевого населення знайти додаткове джерело засобів для існування завдяки праці в культурницьких інституціях. Разом з тим, незалежно від причин перебування на окупованій території, місцева інтелігенція як примусово, так і за добровільним вибором заради виживання вимушена була йти на співпрацю з гітлерівською адміністрацією.

Серед маріупольських акторів були досить кваліфіковані особи з великим досвідом роботи у театральних установах. Наприклад, директор Маріупольського театру *Андрій Ірій (Авраменко)* пройшов велику школу акторської та режисерської роботи, зокрема в колективі, очолюваному Лесем Курбасом. Художній керівник і актор театру *Володимир Волгрик* до війни працював у Чернігівському театрі, здобув звання заслуженого артиста республіки. Головним режисером у театрі працював *І. Тяк*, режисери – *С. Зав'ялова, В. Волгрик*, головний художник театру – *А. Федоров*, балетмейстер – *К. Вольська*.

У Маріупольському театрі ім. Т. Шевченка влаштовувалися вечори пам'яті українських письменників, поетів, композиторів. Так, до святкування 129 роковин з дня народження Тараса Григоровича Шевченка дирекція театру

(2)

населення знайти додаткове джерело засобів для існування завдяки праці в культурницьких інституціях. Разом з тим, незалежно від причин перебування на окупованій території, місцева інтелігенція як примусово, так і за добровільним вибором заради виживання вимушена була йти на співпрацю з гітлерівською адміністрацією.

Серед маріупольських акторів були досить кваліфіковані особи з великим досвідом роботи у театральних установах. Наприклад, директор Маріупольського театру *Андрій Ірій (Авраменко)* пройшов велику школу акторської та режисерської роботи, зокрема в колективі, очолюваному Лесем Курбасом. Художній керівник і актор театру *Володимир Волгрик* до війни працював у Чернігівському театрі, здобув звання заслуженого артиста республіки. Головним режисером у театрі працював *І. Тяк*, режисери – *С. Зав'ялова, В. Волгрик*, головний художник театру – *А. Федоров*, балетмейстер – *К. Вольська.*

У Маріупольському театрі ім. Т. Шевченка влаштовувалися вечори пам'яті українських письменників, поетів, композиторів. Так, до святкування 129 роковин з дня народження Тараса Григоровича Шевченка дирекція театру підготувала вечір пам'яті великому українському поету. До програми свята увійшли: доповідь про творчість Т. Шевченка; літературно-музичний монтаж; концерт. При театрі працювали німецькі композитори, які «рекомендували» до постановки п'єси українських та німецьких авторів. Проводилася добре продумана і спланована агітаційно-пропагандистська робота серед населення антирадянського й пронімецького змісту. Часто в театрі влаштовували народні читання, публічні лекції, на яких обговорювалися враження про Німеччину та переваги працевлаштування в Німеччині.

Дирекцію міського театру зобов'язали створити бригаду артистів для виступу на фронті перед німецькими солдатами та українськими добровольцями. У програму були включені українська народна музика, танці, українські та німецькі пісні. Як повідомляв редактор «Маріюпільської газети» О. Озівський, *«бригада під керівництвом актора пана Ягупова побувала в м. Юзівці, Морфинському, Федірівці та в багатьох інших місцевостях. У складі гастрольної групи: артисти-бояністи Соловйов та Серебряков, балерини, солісти-співаки та інші. За 25 днів відбулося понад 30 концертів, на яких було близько 15 000 німецьких вояків. Скрізь, де відбувались концерти, глядачі дуже тепло приймали виступ акторів. Вояки з великою зацікавленістю знайомились з українським мистецтвом, прохаючи акторів ще приїздити до них».* Виконуючи як окупаційну повинність обслуговування німецької армії, водночас театр мав можливість орієнтувати свою духовну енергію на контакти з власним народом. На думку вченого-мистецтвознавця В. Гайдабури, український театр періоду окупації, використовуючи легітимне становище для найширшого спілкування із цивільним населенням, узяв на себе функції мистецького механізму самозбереження національних традицій.

(3)

місцевостях. У складі гастрольної групи: артисти-бояністи Соловйов та Серебряков, балерини, солісти-співаки та інші. За 25 днів відбулося понад 30 концертів, на яких було близько 15 000 німецьких вояків. Скрізь, де відбувались концерти, глядачі дуже тепло приймали виступ акторів. Вояки з великою зацікавленістю знайомились з українським мистецтвом, прохаючи акторів ще приїздити до них». Виконуючи як окупаційну повинність обслуговування німецької армії, водночас театр мав можливість орієнтувати свою духовну енергію на контакти з власним народом. На думку вченого-мистецтвознавця В. Гайдабури, український театр періоду окупації, використовуючи легітимне становище для найширшого спілкування із цивільним населенням, узяв на себе функції мистецького механізму самозбереження національних традицій.

Читайте також: Театральному искусству Мариуполя 140 лет: о творчестве и достижениях актеров драмтеатра

Відновив роботу театр ляльок, де ставилися вистави за казками Г. Андерсена, В. Гауфа, братів Ґрімм та ін. Так, наприкінці травня 1942 р. у приміщенні театру ім. Т. Шевченка відбулася перша вистава дитячого лялькового театру за казкою Ганса Крістіана Андерсена «Свинопас». Якщо в міському театрі йшов вечірній спектакль, то квитки на нього служили пропуском, оскільки комендантська година не скасовувалася.

Майже кожну прем'єру театру супроводжувала стаття місцевого журналіста-критика. Як свідчать відгуки в пресі, програми вистав, гра акторів, музик, праця диригентів і балетмейстерів викликала схвальні відгуки як цивільного населення, так і окупантів. Присутність німців – європейського глядача, обізнаного з мистецтвом, – орієнтувала театри на посилену відповідальність за результати своєї праці. Перед прем'єрою спектаклю «Наймичка» у місцевій періодиці зазначалось, що режисер вистави В. Волгрик додав до п'єси спеціальну музику, також багато пісень і танців. Не зважаючи на відсутність матеріалів, художник А. Федоров приготував декорації, що мають відбити побут часу, коли відбувались події, наведені в п'єсі. У цілому вистава «Наймичка» І. Карпенка-Карого приємно зворушила глядачів.

Маріупольський театр ім. Т. Шевченка працював дуже активно. 5 липня 1942 р. відбувся балетний концерт. Через декілька днів «Маріюпільська газета» відгукнулася на цю подію статтею. Переповівши в загальних рисах зміст концерту, автор публікації зазначив: *«Публіка з захопленням прийняла новий концерт».* Цікавими були акробатні вистави з дуже вдалими світловими ефектами та кілька концертних і оркестрових номерів.

Репертуар Маріупольського музично-драматичного театру ім. Т. Шевченка складався переважно з народно-побутових вистав, що виконувалися здебільшого українською мовою. Всього за час окупації відбулося 18 вистав. Найбільш популярні твори, що виконувалися на сцені театру: *«Синочок», «Наталка Полтавка», «Сватання на Гончарівці», «Пошились у дурні», «Наймичка», «Маруся Богуславка», «Ревізор», «Рожеве павутиння»,*

(4)

квитки на нього служили пропуском, оскільки комендантська година не скасовувалася.

Майже кожну прем'єру театру супроводжувала стаття місцевого журналіста-критика. Як свідчать відгуки в пресі, програми вистав, гра акторів, музик, праця диригентів і балетмейстерів викликала схвальні відгуки як цивільного населення, так і окупантів. Присутність німців – європейського глядача, обізнаного з мистецтвом, – орієнтувала театри на посилену відповідальність за результати своєї праці. Перед прем'єрою спектаклю «Наймичка» у місцевій періодиці зазначалось, що режисер вистави В. Волгрик додав до п'єси спеціальну музику, також багато пісень і танців. Не зважаючи на відсутність матеріалів, художник А. Федоров приготував декорації, що мають відбити побут часу, коли відбувались події, наведені в п'єсі. У цілому вистава «Наймичка» І. Карпенка-Карого приємно зворушила глядачів.

Маріупольський театр ім. Т. Шевченка працював дуже активно. 5 липня 1942 р. відбувся балетний концерт. Через декілька днів «Маріюпільська газета» відгукнулася на цю подію статтею. Переповівши в загальних рисах зміст концерту, автор публікації зазначив: *«Публіка з захопленням прийняла новий концерт»*. Цікавими були акробатні вистави з дуже вдалими світловими ефектами та кілька концертних і оркестрових номерів.

Репертуар Маріупольського музично-драматичного театру ім. Т. Шевченка складався переважно з народно-побутових вистав, що виконувалися здебільшого українською мовою. Всього за час окупації відбулося 18 вистав. Найбільш популярні твори, що виконувалися на сцені театру: *«Синочок», «Наталка Полтавка», «Сватання на Гончарівці», «Пошились у дурні», «Наймичка», «Маруся Богуславка», «Ревізор», «Рожеве павутиння», «Безприданниця», «Вій» «Біда від ніжного серця», «Закрита вистава», «Підступність і кохання»*. Виходячи з репертуару, можна зробити висновок, що працівники театру, прилаштовуючись до умов окупанта, водночас формували український національно-культурний простір...

Читайте також: Серце культурного життя Маріуполя

Джерело: https://mrpl.city/

(5)